

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

10.21

КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ ВЪПРОСИ И
КОНТРОЛ НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ

ДОКЛАД

Относно: Законопроект за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права, № 802-01-31, внесен от Министерски съвет на 13.08.2018 г.

На свое редовно заседание, проведено на 12 септември 2018 г., Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове разгледа законопроект за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права, № 802-01-31, внесен от Министерски съвет на 13.08.2018 г. Законопроектът беше представен от г-н Мехти Меликов - директор на дирекция „Авторско право и сродните му права“ в Министерство на културата. Поради паралелно разглеждане на законопроекта в Комисията по култура и медии зам.-министър Румен Димитров не участва в представянето и дискусията в КЕВКЕФ.

Законопроектът за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права е изготвен с цел въвеждане на Директива (ЕС) 2017/1564 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2017 година относно определени позволени видове използване на определени произведения и други обекти, закриляни от авторското право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, и за изменение на Директива 2001/29/ЕО относно хармонизирането на някои аспекти на авторското право и сродните му права в информационното общество (ОВ, L 242 от 20 септември 2017 г.) Вносителите посочват, че държавите – членки на ЕС следва да транспонират Директива най-късно до 11 октомври 2018 г.

Директивата е приета на основание Маракешкия договор за улесняване на достъпа до публикувани произведения за слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали. Маракешкият договор е приет на 27 юни 2013 г. под егидата на Световната организация за интелектуална собственост и въвежда набор от международни правила, които гарантират прилагането на ограничения или изключения от авторското право на национално равнище в полза на хората, които са слепи, с нарушено зрение или с други увреждания, непозволяващи четенето на печатни материали. Целта на Маракешкия договор е и да стане възможен трансграничният обмен на копия на произведения, публикувани в достъпен формат съгласно тези ограничения или изключения от авторското право. По този начин следва да се улесни достъпът до публикувани произведения за бенефициерите на територията на ЕС и извън нея. Маракешкият договор е подписан от името на Европейския съюз на 30 април 2014 г. и влиза в сила на 30 септември 2016 г., одобрен е с Решение 2018/254 от 15 февруари 2018 г.

Законите по отношение на авторските права на държавите – членки на ЕС, включително и този на Република България, в резултат на транспонирането на

съответното европейско законодателство уреждат имуществените и неимуществени изключителни права на авторите и на носителите на права, сродни на авторското право, като предвиждат в тяхна полза набор от правомощия да разрешат или да забранят използването на съответните обекти на закрила. В определени случаи, когато това е наложено от съществен обществен интерес, тези изключителни права могат да бъдат ограничени и да се допусне произведенията и другите обекти да бъдат използвани свободно, макар и в строго очертани рамки.

До 2017 г. допустимите хипотези на свободно използване на ниво Европейски съюз са регулирани с Директива 2001/29/ЕС, която заедно с останалото, в чл. 5, параграф 3, буква „б“ допуска страните членки да предвидят използване в полза на хората с увреждания, което е пряко свързано с увреждането, няма търговски характер и доколкото се изисква от конкретния характер на увреждането. Текстът е въведен в националния ни закон чрез разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 10 от Закона за авторското право и сродните му права, която създава възможност за свободно използване чрез възпроизвеждане на вече разгласени произведения посредством брайлов шрифт или друг аналогичен метод, ако това не се извършва с цел печалба.

Вносителите отбелязват, че текстът на чл. 5, параграф 3, буква „б“ от Директива 2001/29/ЕС не е задължителен за въвеждане и не съдържа детайли по редица съществени за прилагането му въпроси (например кой може да извършва позволеното използване – самите лица с увреждания или организации, които защитават и представляват интересите им, твърде широко описва допустимите начини на използване и видовете обекти на закрила, към които би могъл да се приложи и др.).

С цел да се допълни посоченото незадължително изключение и да се изпълнят задълженията за Европейския съюз, произтичащи от Маракешкия договор, са приети Регламент (ЕС) 2017/1563 на Европейския парламент и на Съвета от 13 септември 2017 г. относно трансграничния обмен между Съюза и трети държави на копия в достъпен формат от определени произведения и други обекти, закриляни от авторското право и сродните му права, в полза на слепи хора, лица с нарушено зрение или с други увреждания, които не позволяват четенето на печатни материали, наричан по-нататък и Директивата, която настоящият законопроект предвижда да транспонира.

В съответствие с изискванията на Маракешкия договор с Директивата се въвежда изключение, което ще бъде задължително за държавите членки и ще се прилага за права, които са хармонизирани на равнището на Съюза и са от значение за изготвянето и разпространението на копия в достъпни формати, както е определено в Маракешкия договор. Изключението допълва съществуващото незадължително изключение или ограничение, предвидено в член 5, параграф 3, буква „б“ от Директива 2001/29/ЕО, чрез въвеждане на задължително изключение в полза на бенефициерите, което ще се прилага в рамките на целия вътрешен пазар, както и между трети държави – страни по Маракешкия договор.

Регламентът и Директивата са в сила от 10 октомври 2017 г., като Регламентът се прилага пряко в държавите – членки на Европейския съюз, от 12 октомври 2018 г., а до 11 октомври 2018 г. държавите членки следва да транспонират и Директивата.

Проектът на Закон за изменение и допълнение на Закона за авторското право цели наред с досега съществуващите възможности за допустимо свободно използване без съгласие на правоносителя и без заплащане на възнаграждение се въвеждат нови

такива в полза на лица с уврежданията, посочени в Директивата, и съответно – в законопроекта. В законопроекта са упоменати нарушенията или уврежданията, от които бенефициерите следва да страдат: незрящи; с трайно нарушено зрение и неспособни да четат печатни произведения в същата степен, както лица без такова увреждане; със сетивно или възпрепятстващо четенето увреждане и неспособни да четат печатни произведения в същата степен, както лице без такова увреждане; поради физическо увреждане не са в състояние да държат книга или да боравят с нея, или не може да фокусират зрението си, или да движат очите си в степента, която обикновено е необходима за четене.

Целта на предвидените норми е да преодолеят дефицитите, пораждани от горепосочените нарушения и увреждания, в достъпа до култура, знание, информация и свобода на изразяване чрез създаване на копия във формат, достъпен за бенефициерите. Примерите, посочени за такива формати, са посочени Брайлов шрифт, едър шрифт, адаптирана електронна книга, звукозапис на съдържанието на писмено произведение (аудиокнига), радиопредаване и др. Обектите на закрила, от които се допуска изготвянето на копия в достъпен формат, наречени в законопроекта „писмени произведения или свързани с тях други обекти на закрила“, са всякакви разгласени произведения – обекти на авторски права, създадени в писмена форма, възпроизведени в съответствие със законоустановените изисквания за съгласие на носителя на права, като книги, специализирани издания, вестници, списания, нотни материали и илюстрации към такива произведения. С оглед на допустимото създаване на аудиокниги, радиопредавания и др.

В последвалата дискусия г-н Кристиан Вигенин – председател на КЕВКЕФ попита дали организациите, следящи за защитата на авторските права са имали някакви съображения относно разпространението и употребата на обектите на закрила и осъществяването на контрол върху това те да се използват само от предвидените целеви групи. Той зададе въпрос и относно това дали Министерство на културата има възможността да следи за това, предвидените в закона промени да бъдат насочени изцяло към хората, за които са предвидени с цел да се избегне извършването на злоупотреби. Г-н Меликов увери, че Министерство на културата ще участва в процеса на прилагане и контрол на закона и ще взаимодейства с организациите, представляващи целевите групи, за които са предвидени промените.

В резултат на проведеното след дискусията гласуване, Комисията по европейските въпроси и контрол на европейските фондове предлага (с 4 гласа „за“) на Народното събрание да приеме законопроект за изменение и допълнение на Закона за авторското право и сродните му права, № 802-01-31, внесен от Министерски съвет на 13.08.2018 г.

КРИСТИАН ВИГЕНИН

**ПРЕДСЕДАТЕЛ
КОМИСИЯ ПО ЕВРОПЕЙСКИТЕ
ВЪПРОСИ И КОНТРОЛ НА
ЕВРОПЕЙСКИТЕ ФОНДОВЕ**